

УДК 378+379.263

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.296643>

Наталія Мачинська, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Стаття розкриває теоретичні ідеї та практичні шляхи реалізації основних положень впровадження євроінтеграційних процесів у вітчизняну систему вищої освіти. Автор виокремлює виклики, які постали перед системою сучасної вищої освіти в умовах воєнного стану: створення безпечного освітнього простору у ЗДО; забезпечення здобуття освіти на бакалаврському та магістерському рівнях; забезпечення підтримки науково-педагогічних працівників, які змушені працювати в максимально складних умовах; активна цифровізація освітнього процесу у закладах вищої освіти. Обґрунтовано умови успішної реалізації провідних ідей європейського простору вищої освіти на рівні як державних інституцій, так і закладів освіти.

Ключові слова: освітня політика; європейський простір вищої освіти; освітній процес; заклади вищої освіти; тенденції розвитку.

Лім. 9.

Nataliia Machynska, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Head of the Preschool and Primary Education Department,
Ivan Franko National University of Lviv

HIGHER EDUCATION DEVELOPMENT TRENDS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

The article reveals the theoretical ideas and practical ways of implementing the main requirements of the introduction of European integration processes into the national system of higher education. Based on the analysis of various approaches to the definition of the concept of "European area of higher education" the most characteristic features of this definition are singled out.

The author, based on the characteristics of the leading directions of educational policy development under martial law, singles out the challenges facing the modern higher education system, which are: creating a safe educational space in higher education institutions; delivery of education at the bachelors and masters levels for those students who were forced to leave the territory of the country due to russia's military unprovoked aggression; providing support (material, methodical, scientific, psychological) to scientific and pedagogical workers who are forced to work in the most difficult conditions; active digitization of the educational process in institutions of higher education, which is due to the active implementation of a mixed (often distance) form of education.

On the basis of the analysis of the organization of the educational process in the leading institutions of higher education, the organizational, psychological-pedagogical and scientific-methodological conditions for the successful implementation of the leading ideas of the European space of higher education as at the level of state institutions are substantiated (granting maximum autonomy to educational institutions in matters of financing; provision of various types of support domestic institutions of higher education in the process of concluding international agreements, etc.), as well as at the level of educational institutions (popularization of the teaching of subjects in a foreign language at all levels of higher education; organization of training classes for scientific and pedagogical workers and those seeking education on issues of participation in European educational programs; dissemination practices of implementation and implementation of programs of two diplomas, etc.).

Keywords: educational policy; European area of higher education; educational process; institutions of higher education; development trends.

Постановка проблеми. Освітня політика держави визначається інтегрованими заходами законодавчого, організаційного, фінансового спрямування, що забезпечують цілеспрямовану діяльність громадянського суспільства в галузі розвитку освіти. Воєнний час, у якому перебуває Україна вже майже два роки, зумовив появу нових викликів у системі освіти загалом, і в контексті вищої освіти зокрема. Ми визначаємо низку викликів, що постали перед системою вищої освіти:

– створення безпечного освітнього простору у закладах вищої освіти (ЗВО), що зумовлено повно-

масштабним вторгненням росії на територію України і відповідно до цього облаштування безпечного укриття;

– забезпечення здобуття освіти на бакалаврському та магістерському рівні тих здобувачів освіти, які через воєнні дії були змушені залишити територію України;

– забезпечення належної підтримки (матеріальної, методичної, наукової, психологічної) науково-педагогічних працівників, які змушені працювати в максимально складних умовах вимушеної еміграції чи міграції;

– активна цифровізація освітнього процесу у закладах вищої освіти, що зумовлено впровадженням змішаної (часто – дистанційної) форми навчання;

– розробка системи внутрішнього моніторингу та забезпечення якості вищої освіти у межах конкретного закладу вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-практичні аспекти дослідження розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів є предметом наукових досліджень упродовж того часу, відколи Україна виступила з пропозицією долучення до європейського освітнього простору. Так, окремі питання євроінтеграційних процесів розглядали Т. Кристопчук і С. Сисоєва (розвиток системи педагогічної освіти в країнах Європейського Союзу); С. Лозинська і М. Олійник (розвиток дошкільної освіти в Республіці Польща, Румунії та Угорщині), К. Осадча й С. Стойка (цифровізація професійної підготовки майбутніх учителів) та ін.

У контексті визначення належних умов та пошуку практичних шляхів для подолання викликів щодо розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів, ми і побудуємо виклад нашого дослідження.

Мета статті – на основі теоретико-практичного аналізу реалізації основних положень впровадження євроінтеграційних процесів у вітчизняну систему вищої освіти виокремити тенденції розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Освітня діяльність ЗВО, як наголошує О. Дубасенюк, повинна ґрунтуватися на таких основних положеннях:

- 1) відповідність освіти потребам соціально-економічного розвитку суспільства;
- 2) забезпечення інтелектуального розвитку особистості, оволодіння нею ефективними методами самостійної пізнавальної діяльності;
- 3) формування у здобувачів освіти високих морально-духовних якостей на засадах загальнолюдських і національних цінностей;
- 4) розвиток високої екологічної культури й відповідальності за збереження довкілля.

Дослідниця стверджує, що розв'язання означених завдань залежить насамперед від цілеспрямованої, науково обґрунтованої діяльності науково-педагогічних працівників вищої школи, які володіють системою наукових знань та дослідницькими компетентностями [2, 14].

Поняття “європейський простір вищої освіти”, “європейський вимір вищої освіти”, “європеїзація освіти” вже тривалий час є активними у науковому дискурсі вітчизняних наукових досліджень. Це зумовлено тривалими процесами залучення вітчизняної системи вищої освіти до європейських реформаційних змін, що не припиняють реалізовуватися навіть у період повномасштабного вторгнення.

У Паризькому комюніке 2018 р. зазначено, що Європейський простір вищої освіти (ЄПВО) – це простір, де уряди, заклади вищої освіти і стейкхолдери разом формують ландшафт вищої освіти; який демонструє, чого можуть досягти спільні зусилля й постійний діалог між урядами та сферою вищої освіти. У комюніке зазначено, що в ЄПВО цілі та політики узгоджуються на європейському рівні, а потім запроваджуються у національних освітніх системах і закладах вищої освіти. Учасники зустрічі, які підписали це комюніке у 2018 р., зазначали, що через ЄПВО запропоновано можливості для широкомасштабної студентської мобільності; поліпшено критерії порівняння і забезпечення прозорості національних систем вищої освіти; підвищено якість і привабливість систем вищої освіти країн-учасниць Європейського Союзу. У документі наголошено, що ЄПВО сприяє взаєморозумінню й довірі та посилює співпрацю між системами вищої освіти країн Європи [7].

Велика українська енциклопедія пропонує таке визначення європейського простору вищої освіти: це – єдиний освітній простір, утворений внаслідок узгодження національних освітніх систем, інтеграції освітянських, інтелектуальних та інформаційних ресурсів країн Європи в рамках Болонського процесу [6].

Погоджуємося з твердженням, що поняття “Європейський простір вищої освіти” (ЄПВО) доцільно трактувати як геоосвітню територію інноваційного типу, утворену за допомогою таких інструментів, як Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система, національні рамки кваліфікацій, сумісні з Рамкою кваліфікацій ЄПВО, Додаток до диплома та Європейські стандарти і рекомендації забезпечення якості вищої освіти у ЄПВО.

Активні наміри щодо залучення України до єдиного освітнього простору європейського виміру спонукали до впровадження у систему вищої освіти загальноприйнятих освітніх рівнів: бакалавр, магістр, доктор філософії. Максимальну увагу хочемо зосередити саме на підготовці здобувачів освіти на бакалаврському та магістерському рівнях.

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180–240 кредитів ЄКТС. Для здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі освітнього ступеня молодшого бакалавра або на основі фахової передвищої освіти ЗВО має право визнати та перезарахувати кредити ЄКТС, максимальний обсяг яких визначається стандартом вищої освіти [3].

У контексті налагодження співпраці широкою мережі європейських закладів вищої освіти з вищими Україною постає актуальна проблема забезпечення

академічної мобільності студентів саме на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. Академічна мобільність студентів, яка покликана формувати низку загальних та професійних компетентностей залежить від багатьох чинників, зокрема: налагодження тісної співпраці з європейськими партнерами (зкладами вищої освіти); розвиток та формування навиків підготовки проєктних заявок для участі у конкурсах на різних рівнях (між ЗВО; на рівні громади, на рівні держави); подолання проблеми низького рівня знань іноземних мов, формування у здобувачів освіти мотивації для її самостійного вивчення.

Ми погоджуємося з позицією Т. Кучай та О. Кучай, які стверджують, що сучасний світ вимагає від студентів – майбутніх фахівців – та їхніх викладачів більше нових знань та навичок, вільного володіння іноземними мовами, досвіду міжкультурного спілкування. Розуміючи все це та визнаючи вищу освіту одним з пріоритетів своєї діяльності у межах співпраці з різними країнами, Європейська Комісія розробляє і впроваджує нові та вдосконалені чинні освітні програми, які дають змогу студентам і науковцям отримувати стипендії та гранти на подальше навчання і проведення досліджень у країнах Європи. Завдяки цьому значна кількість викладачів, студентів та науковців щорічно навчаються, працюють і викладають у різних країнах світу в межах міжнародних академічних програм [4, 18].

Європеїзація вищої освіти в Україні як поступове входження європейських вимірів у галузь освіти, політики, економіки, суспільного устрою є складовою європейської інтеграції країни. Інтеграція вищої освіти України в Європейський простір, зокрема мета, завдання, шляхи реалізації, напрями імплементації, закріплені на законодавчому рівні. Слушною є позиція О. Локшиної, яка наголошує, що процес імплементації стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти в практику роботи ЗВО України є складним з огляду як на відсутність традицій, що характеризують моделі забезпечення якості освіти в багатьох європейських країнах, так і недосконалість / відсутність регулюючих процедур для упровадження Стандартів. Виходом з цієї ситуації може бути як інтенсифікація синхронізації національної системи забезпечення якості вищої освіти з європейським аналогом, так і постійний моніторинг здобутків і недоліків [5, 130].

Заслуговує на увагу точка зору В. Антонюк, яка наголошує, що вітчизняні заклади вищої освіти на виявляють достатньої активності, наполегливості та організаційної спроможності до інтеграції у європейський простір вищої освіти. Багато вітчизняних ЗВО поки що не мають досвіду налагодження каналів співпраці з потенційними європейськими партнерами, у них недостатньо досвіду підготовки проєктних

заявок, які відповідали б вимогам конкурсів та були спрямовані на розв'язання найбільш актуальних проблем суспільства. Серед чітко виокремлених – проблема низького рівня знань іноземних мов, передусім англійської; недостатня фінансова підтримка участі вітчизняних ЗВО у європейських освітніх проєктах, що стримує модернізацію вітчизняної системи вищої освіти та підвищення якості підготовки кадрів [1, 590].

Т. Кучай та О. Кучай стверджують, що Європейський Союз (ЄС) визнає освіту та професійне навчання життєво важливими для розвитку сучасного суспільства й економіки. Стратегія розвитку ЄС наголошує на необхідності налагодження співпраці між усіма країнами в цьому напрямі, а також обміну знаннями між ними. Освіта є пріоритетним напрямом для урядів усіх країн-членів ЄС, незважаючи на те, що системи освіти в цих країнах дещо різняться [4, 18].

Зазначаючи європейський вимір вітчизняної вищої освіти, ми визначаємо окремі тенденції розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів на прикладі діяльності Львівського національного університету імені Івана Франка (далі – Університет).

Однією з провідних тенденцій розвитку вищої освіти ми визначаємо *оволодіння усіма учасниками освітнього процесу європейськими мовами*. Звичайно ж, максимальну увагу варто приділяти вивченню англійської мови як однієї з найбільш широко використовуваних в освітніх системах не тільки європейських, але й світових країн. У Положенні про організацію освітнього процесу в університеті, зазначено: з метою створення умов для міжнародної академічної мобільності в університеті можливе паралельне викладання англійською та/або іншими іноземними мовами. Викладання окремих навчальних дисциплін за освітньо-професійними й освітньо-науковими програмами відповідно до рішення вченої ради факультету може проводитися іноземними мовами (п. 1, пп. 1.5. <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/06/S22C-6e18062115060-1.pdf>).

У структурі університету активно проводять діяльність навчальні центри, студії, комплекси, зокрема: Австрійський центр (Представництво OeAD у Львові); Центр англомовної академічної комунікації; Центр грецької мови і культури імені А. Еланського; Центр італійської мови і культури; Центр іспаністики; Німецький мовний центр; Центр країн Північної Європи; Західноукраїнський Дослідницький Центр з Європейських Студій – Центр Досконалості імені Жана Моне. Діяльність кожного з них регламентується окремим Положенням, чітко визначеними завданнями, автономією, але загалом усі мають єдину ціль – досконале вивчення іноземних мов, створення умов для активної реалізації академічної мобільності усіма учасниками освітнього процесу

(<https://lnu.edu.ua/structure/subdivisions/training-centres-studios-complexes/>).

Важливою тенденцією розвитку вищої освіти вважаємо *активізацію мобільності усіх учасників освітнього процесу*: здобувачів освіти різних освітніх рівнів та науково-педагогічних працівників.

Як зазначають дослідники, важливість дослідження освітньої політики ЄС зумовлюється також безпосереднім сусідством України і ЄС та зростанням зацікавлення українського суспільства до можливостей і перспектив реалізації євроінтеграційних прагнень України на сучасному етапі, що передбачає використання позитивної динаміки співробітництва в освітній сфері. Розширення чисельності ЄС створило принципово нову ситуацію на Європейському континенті та наблизило кордони ЄС безпосередньо до кордонів України, що впливає як на відносини між Україною та ЄС, так і на розвиток України загалом [4, 18].

У Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність в університеті окреслено завдання учасників академічної мобільності, зокрема: підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки, професійної майстерності учасників академічної мобільності; отримання міжнародного досвіду провадження викладацької, наукової, науково-технічної діяльності та доступу до європейської і світової дослідницької інфраструктури; реалізація спільних наукових, науково-технічних та/або освітніх проєктів; підвищення рівня володіння іноземними мовами. Також у Положенні прописано особливості мобільності для здобувачів освіти на усіх освітніх рівнях – бакалавра, магістра, доктора філософії (https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/ifnul_academic_mobility_2022.pdf).

Актуальною тенденцією розвитку вищої освіти ми вважаємо *цифровізацію освітнього процесу*.

Міністерством освіти і науки України передбачена цифрова трансформація у сфері освіти і науки як комплексна робота над побудовою у цій сфері екосистеми цифрових рішень. Це передбачає створення безпечного електронного освітнього середовища, забезпечення необхідної цифрової інфраструктури освітніх закладів, підвищення рівня цифрової компетентності, активізація цифровою трансформацією процесів та послуг тощо (Цифрова трансформація).

У Львівському національному університеті імені Івана Франка цифровізація освітнього процесу здійснюється через підтримку декількох структурних підрозділів, це: Організаційно-методичний центр електронного навчання; Центр мережевих технологій та IT-підтримки; Курси вдосконалення викладацької майстерності в рамках проєкту UTTERLY за програмою Еразмус+.

Організаційно-методичний центр електронного навчання створений у 2015 р. для впровадження

системи електронного навчання в освітній процес Університету. Це окремий структурний підрозділ, створений з метою координації впровадження технологій електронного навчання в освітній процес як додаткового засобу підвищення якості навчання під час самостійної роботи студентів (https://itcentres.lnu.edu.ua/e-learning/?_gl=1%2A1xlvqbk%2A_ga%2AMTUxMjE1MzA1NC4xNjAwOTMzMzY5MzY5Ni4xMS4xLjE3MDE2MzY5MjluMC4wLjA).

Центр мережевих технологій та IT-підтримки університету слугує базою для підготовки фахівців різних освітніх рівнів. Основними напрямками роботи Центру є: забезпечення освітнього процесу, науково-дослідницька, науково-технічна, конструкторсько-технологічна, навчально-методична робота тощо. Основні завдання: забезпечення сучасного науково-технічного рівня виконання науково-дослідницьких робіт у галузі природничих та гуманітарних наук з використанням сучасних досягнень інформаційних технологій; участь Центру у підготовці природничими та гуманітарними факультетами, коледжами університету фахівців з напрямків інформатики й обчислювальної техніки шляхом проведення занять, виконання курсових, дипломних і магістерських робіт, проходження практик студентами, написання та видання підручників, посібників, методичних розробок та інструкцій, інформаційно-технологічне провадження дистанційної форми навчання та тестових технологій (https://itcentres.lnu.edu.ua/cit/?_gl=1%2A4ni7fg%2A_ga%2AMTUxMjE1MzA1NC4xNjAwOTMzMzY5MzY5Ni4xMS4xLjE3MDE2MzY5NzY5MjluMC4wLjA).

Курси вдосконалення викладацької майстерності в рамках проєкту UTTERLY за програмою Еразмус+. Університет у співпраці з провідними установами України (Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Криворізький національний університет, Луцький національний технічний університет, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Інститут вищої освіти НАПН України) пропонує низку курсів як для викладачів університету, так і для інших різних освітніх інституцій, з метою підвищення професійної майстерності у різних аспектах, зокрема і в напрямі цифровізації професійної підготовки фахівців. Пропонуються такі тематики курсів: Цифрові інструменти змішаного та дистанційного навчання; Організація вивчення освітніх компонентів з допомогою системи управління навчанням MOODLE; Основи ефективної презентації проєктів для викладачів (обґрунтування та пітчінг); Цифрові технології в осві-

ті; Цифровізація освітнього процесу тощо (<https://lnu.edu.ua/kursy-vdoskonalennia-vykladatskoi-maysternost-i-v-ramkakh-proiektu-utterly-za-prohramoiu-erazmus/>).

Висновки. Окреслені нами тенденції розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів – лише незначна частина наукових пошуків, які представлені у пропонованій публікації. Модернізація структури ЗВО, посилення їх автономії у сфері організації й участі в різних формах міжнародної співпраці, узгодження переліку спеціальностей відповідно до сучасних потреб як вітчизняного, так і міжнародного ринку праці; впровадження новітніх моделей організації освітнього процесу і технологій навчання – ось далеко не весь перелік актуальних напрямів подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк В. Інтеграція вищої освіти України в європейський освітній простір для розвитку людського капіталу. *Журнал європейської економіки*. 2021. Т. 20. № 3. С. 573–595. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43821/1/%d0%90%d0%9d%d0%a2%d0%9e%d0%9d%d0%ae%d0%9a.PDF>
2. Дубасенюк О.А. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції “Інноваційні аспекти підготовки фахівців в умовах модернізації освітнього простору”*: зб. наук. праць. Новоград-Волинський, 2018. Вип. 1. 283 с. С. 12–21.
3. Закон України Про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
4. Кучай Т., Кучай О. Забезпечення якості вищої освіти в європейському освітньому просторі. *Освітній простір України*. 2019. Вип. 16. С. 15–19. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/1049>
5. Локшина О. Забезпечення якості вищої освіти в умовах європеїзації України. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2018. № 3–4. С. 127–132. URL: <http://sphhcj.nuph.edu.ua/index.php/1609-8595/article/view/181987>
6. Електронна версія “Великої української енциклопедії”. URL: https://vue.gov.ua/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D1%80_%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8
7. Паризьке комюніке. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf>
8. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід: монографія / В.О. Радкевич, Л.П. Пуховська, О.В. Бородієнко, О.П. Радкевич, Н.В. Базелюк, Н.М. Корчинська, С.О. Леу, В.В. Артемчук; за заг. ред. В.О. Радкевич. Київ: ІПТО НАПН України, 2018. 223 с.
9. Цифрова трансформація освіти і науки. Міністерство освіти і науки України. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki>.

REFERENCES

1. Antoniuk, V. (2021). Intehratsiia vyshchoi osvity Ukrainy v yevropeyskyi osvittii prostir dlia rozvytku liudskoho kapitalu [Integration of higher education of Ukraine into the European educational space for the development of human capital]. *Journal of European Economy*. Vol. 20, No. 3. pp. 573–595. Available at: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43821/1/%d0%90%d0%9d%d0%a2%d0%9e%d0%9d%d0%ae%d0%9a.PDF> [in Ukrainian].
2. Dubaseniuk, O.A. (2018). Suchasni tendentsii rozvytku vyshchoi osvity [Modern trends in the development of higher]. *Materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii “Innovatsiini aspekty pidhotovky fakhivtsiv v umovakh modernizatsii osvittnoho prostoru”*: zb. nauk. prats – *Materials of the All-Ukrainian scientific and practical internet conference “Innovative aspects of training specialists in the conditions of modernization of the educational space”*: coll. of science works. Novohrad-Volynskyyi, Vol. 1. 283 p.; pp. 12–21. Available at: http://eprints.zu.edu.ua/28858/1/%D1%81%D1%82_%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%81.pdf [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy Pro vyshchu osvitu [Law of Ukraine On Higher Education]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
4. Kuchai, T. & Kuchai, O. (2019). Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v yevropeiskomu osvittnomu prostori [Ensuring the quality of higher education in the European educational space]. *Educational space of Ukraine*. Vol. 16. pp. 15–19. Available at: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/1049> [in Ukrainian].
5. Lokshyna, O. (2018). Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v umovakh yevropeizatsii Ukrainy [Ensuring the quality of higher education in the conditions of the Europeanization of Ukraine]. *Continuous professional education: theory and practice*. No. 3–4, pp. 127–132. Available at: <http://sphhcj.nuph.edu.ua/index.php/1609-8595/article/view/181987> [in Ukrainian].
6. Elektronna versiia “Velykoj ukrainskoi entsyklopedii” [The electronic version of the “Great Ukrainian Encyclopedia”]. URL: https://vue.gov.ua/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D1%80_%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8 [in Ukrainian].
7. Paryzke komiunike [Paris Communiqué]. 2018. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf> [in Ukrainian].
8. Suchasni modeli profesiinoi osvity i navchannia v kraïnah Yevropeiskoho Soiuzu: porivnialnyi dosvid: monohrafiia [Modern models of professional education and training in the countries of the European Union: comparative experience: monograph]. V.O. Radkevych, L.P. Pukhovska, O.V. Boro-diienko, O.P. Radkevych, N.V. Bazeliuk, N.M. Korchynska, S.O. Leu, V.V. Artemchuk; (Ed.). V.O. Radkevych. Kyiv, 2018. 223 p. [in Ukrainian].
9. Tsyfrova transformatsiia osvity i nauky [Digital transformation of education and science]. Ministry of Education and Science of Ukraine. 2023. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.11.2023